

UNIVERSITATEA DE STAT DIN REPUBLICA MOLDOVA

Cu titlu de manuscris

C.Z.U: 342.72/.73(478)(043.2)

CATAN ANASTASIA

**POLITICI DE ORDIN JURIDIC ÎN DOMENIUL
DREPTURILOR OMULUI APLICABILE ÎN REPUBLICA
MOLDOVA**

SPECIALITATEA:

551.01 – TEORIA GENERALĂ A DREPTULUI

AUTOREERATUL

Tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2018

Teza a fost elaborată în cadrul Universității de Stat din Moldova.

Conducător științific:

AVORNIC Gheorghe, doctor habilitat în drept, profesor universitar;

Referenți oficiali:

1. **SMOCHINĂ Andrei**, doctor habilitat în drept, profesor universitar, AȘM;
2. **POSTU Ion**, doctor în drept, conferențiar universitar, ULIM.

Componența Consiliului științific specializat:

1. **NEGRU Andrei**, doctor habilitat în drept, profesor universitar, președintele Consiliului Științific Specializat, USM;
2. **CIOBANU Rodica**, doctor în filosofie, conferențiar universitar, secretar al Consiliului Științific Specializat, USM;
3. **ARAMĂ Elena**, doctor habilitat în drept, profesor universitar, USM;
4. **BALTAG Dumitru**, doctor habilitat în drept, profesor universitar, ULIM;
5. **NEGRU Boris**, doctor în drept, profesor universitar, USM;
6. **FRUNZĂ Iurie**, doctor în drept, conferențiar universitar, AȘM.

Susținerea va avea loc pe data de **29 iunie 2018**, ora **14.00** în ședința Consiliului științific specializat **D 30.551.01-05** din cadrul USM pe adresa mun. Chișinău, MD 2009, Republica Moldova, mun. Chișinău, **str. Alexei Mateevici, nr. 60, bloc 4, aula 222.**

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, la Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei și pe pagina Web a Consiliului Național de Acreditare și Atestare (<http://www.cnaa.acad.md./theses/>).

Autoreferatul a fost expediat la **29 mai 2018**.

Secretar științific al Consiliului științific specializat:
doctor în filosofie, conferențiar universitar

CIOBANU Rodica,

Conducător științific:
doctor habilitat în drept, profesor universitar

AVORNIC Gheorghe

Autor:

CATAN Anastasia

CATAN Anastasia, 2018

REPERE CONCEPTUALE ALE TEZEI

Actualitatea temei investigate. Asigurarea drepturilor și libertăților omului este una din sarcinile primordiale ale reformelor desfășurate în Republica Moldova, menită să modifice poziția persoanei, să-i creeze o existență decentă, să-i garanteze libertatea, inviolabilitatea vieții private, securitatea socială, participarea activă la procesele politice și decizionale din cadrul statului. Sarcina principală a politicii de stat, orientate spre asigurarea drepturilor omului, este crearea condițiilor, care ar permite drepturilor și libertăților omului să se realizeze pe deplin, iar societății să monitorizeze activitatea puterii de stat, a autorităților și funcționarilor săi.

Necesitatea *politicii juridice în domeniul drepturilor omului* a fost condiționată de reformele socio-economice și politico-juridice inițiate la începutul sec. al XXI-lea în Moldova. În asemenea condiții, s-a reliefat destul de pregnant rolul politicii juridice ca factor principal în demersul edificării statului de drept, cu un impact semnificativ asupra procesului de umanizare a dreptului. Menirea și scopul acesteia s-au axat pe crearea condițiilor favorabile a protecției drepturilor și libertăților omului și cetățeanului.

Cu toate acestea, în Republica Moldova, în sfera dreptului pot fi observate următoarele tendințe negative: ineficiența mecanismelor de realizare a drepturilor omului; diminuarea garanțiilor drepturilor omului; lipsa echilibrului între drepturi și responsabilități; evitarea răspunderii pentru încălcarea drepturilor omului; dezechilibrarea responsabilității reciproce a persoanei și a statului.

În condițiile actuale, există diferite pârghii legale de protecție a drepturilor și libertăților omului, precum: legi, autoritatea legislativă, un sistem judiciar complex, organe de drept, un sistem al administrației publice centrale și locale. În pofida acestui fapt, constatăm în general o ineficiență a protecției juridice a persoanei în societatea noastră, lipsa unui cadru juridic durabil și a unei abordări sistemice în rezolvarea problemelor legate de asigurarea drepturilor omului.

Prin urmare, la moment se resimte o necesitate obiectivă de a utiliza mai

activ rezervele dreptului, mecanismele impactului său asupra protecției drepturilor și libertăților omului. Oportunitatea recurgerii la acestea se justifică prin necesitatea identificării potențialului umanist a diverselor ramuri de drept, folosirea tuturor resurselor care ar servi protecției efective a drepturilor și libertăților persoanei. Varietatea politicii juridice se bazează pe normele diferitor ramuri de drept (constituțional, penal, civil etc.) și este chemată să pună în aplicare potențialul pozitiv al dreptului.

Un studiu special trebuie axat pe formele și metodele de punere în aplicare a politicii juridice în domeniul drepturilor omului. Interacțiunea dintre aceste forme va permite utilizarea mai eficientă a potențialului politic și juridic al statului, consolidarea bazelor formale și a conținutului umanist al statutului juridic al persoanei.

O atenție deosebită necesită analiza priorităților politicii juridice în domeniul drepturilor persoanei. Determinarea bazelor valorice și a priorităților acestora – este o problemă importantă, soluționarea pozitivă a căreia ar contribui la realizarea unei politici juridice integre și echilibrate în domeniu.

În general, eficacitatea realizării politicii juridice este posibilă în condițiile unei activități sistemice și stabile a sistemului legislativ și judiciar, a organelor de stat, municipale, a organelor de drept, asociațiilor obștești, al căror vector valoric să fie orientat spre protecția durabilă a drepturilor și libertăților persoanei. În plus, o importanță deosebită în contextul dat revine poziției active a însăși persoanei, susținută de legislația în vigoare (în exercițiu), principiile dreptului și cultura juridică a acesteia.

Drepturile și libertățile omului, conținutul lor combină într-un singur fir de valori procesul general de reformare a societății noastre, formarea politicii juridice în domeniul protecției drepturilor și libertăților persoanei.

Sub acest aspect, considerăm importantă cercetarea tendințelor dezvoltării politicii juridice în cumul cu procesul formării statului de drept, interdependența lor, obiectivele comune, legate de punerea în aplicare a drepturilor și libertăților

persoanei.

Scopul și obiectivele tezei. Toate momentele enunțate au servit ca o premisă importantă și un motiv determinant pentru elaborarea lucrării de față, în care ne-am propus **scopul** să realizăm o cercetare complexă asupra politicii juridice în domeniul drepturilor omului în vederea elucidării esenței, valorii și locului acesteia în politica statală a Republicii Moldova și identificarea unor soluții pentru dezvoltarea și sporirea eficienței acesteia.

Întru realizarea acestui scop, au fost trasate următoarele **obiective de cercetare**:

- cercetarea particularităților modelului contemporan al relațiilor persoanei cu puterea în statul de drept ca premisă importantă pentru conturarea politicii juridice a statului;
- analiza esenței, conținutului și principiilor politicii de promovare a drepturilor omului;
- elucidarea responsabilității reciproce a persoanei și a statului ca principiu indispensabil politicii juridice în domeniul drepturilor omului;
- identificarea formelor de realizare a politicii juridice în domeniul drepturilor omului și a subiecților implicați în acest proces (în special, avocatul poporului, agentul guvernamental, ONG-urile);
- analiza principalelor tendințe de dezvoltare a politicii juridice în domeniul drepturilor omului cu identificarea unor soluții pentru optimizarea și eficientizarea acesteia.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute este determinată de scopul și obiectivele tezei, care reprezintă una din primele lucrări științifice cu caracter monografic din arealul științific autohton axate pe problema politicii juridice în domeniul drepturilor omului, în care s-a reușit obținerea unor importante rezultate științifice legate de:

- definirea conceptului de „politică juridică în domeniul drepturilor omului”;

- identificarea obiectului și conținutului politicii juridice în domeniul drepturilor omului;
- precizarea formelor de realizare a politicii juridice în domeniul drepturilor omului;
- identificarea subiecților-cheie ce contribuie la realizarea politicii juridice în domeniul drepturilor omului, inclusiv sub aspect comparativ;
- argumentarea principalelor tendințe de dezvoltare a politicii juridice în domeniul drepturilor omului.

Noutatea științifică a lucrării este accentuată, în special, prin soluționarea unei **importante probleme științifice**, care constă în fundamentarea științifică a conceptului de politică juridică în domeniul drepturilor omului, în vederea elucidării conținutului, formelor de realizare, a subiecților implicați și a tendințelor de dezvoltare, fapt ce va contribui la optimizarea și eficientizarea practică a acesteia.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a tezei derivă din rezultatele științifice obținute, sintezele și analizele realizate pe parcursul investigațiilor, precum și concluziile și recomandările formulate la finele lucrării. Toate în ansamblul lor au menirea de a contribui la amplificarea și aprofundarea cunoștințelor teoretice privind politica juridică în domeniul drepturilor omului, a subiecților responsabili de realizarea acesteia în sistemul democratic al societății, modalitățile și mijloacele de influențare a politicii juridice în domeniul drepturilor omului asupra persoanei și a societății, conceptul modern al relațiilor persoanei cu statul, responsabilitatea reciprocă a persoanei și a statului în Republica Moldova, tendințele dezvoltării politicii juridice în domeniul drepturilor omului în contextul edificării statului de drept în Republica Moldova.

Din punct de vedere aplicativ, principalele rezultate obținute pe parcursul cercetării au fost înaintate spre prezentare și susținute în cadrul simpozioanelor și conferințelor de specialitate din țară și de peste hotare.

Valoarea aplicativă a cercetării poate merge însă dincolo de acest cadru, prin

includerea ideilor și concluziilor cuprinse în conținutul tezei:

- în plan doctrinar-teoretic, ca sursă științifică pentru abordarea ulterioară a problematicii politicii juridice în domeniul drepturilor omului ;

- în plan normativ-legislativ, în procesul de modificare și completare a legislației ce reglementează responsabilitatea statului pentru acțiunile funcționarilor și pentru eventualele consecințe negative survenite ca rezultat al reformelor desfășurate etc.;

- în procesul didactic universitar la predarea unor discipline, precum: Teoria generală a dreptului; Drept administrativ, Drept constituțional etc.

Implementarea rezultatelor cercetării. Rezultatele cercetărilor științifice obținute au fost utilizate în activitatea Oficiului Avocatului Poporului (Ombudsmanului) din Republica Moldova, pot fi utilizate în activitatea Comisiei parlamentare pentru drepturile omului și relații interetnice, au fost utilizate și la elaborarea curriculumului la cursul „Teoria generală a dreptului” în cadrul Universității de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Lucrarea a fost elaborată în cadrul Departamentului Drept Public al Universității de Stat din Moldova, unde a și fost inițial discutată pentru a fi prezentată spre susținere. Rezultatele cercetării au fost examinate și aprobate la 07 aprilie 2017 în cadrul seminarului științific de profil din cadrul Universității de Stat din Moldova.

În procesul desfășurării investigației științifice au fost elaborate în total 16 articole și un manual în coautorat, dintre care 7 articole, publicate în reviste științifice naționale și din afara țării, și 9 comunicări în materialele conferințelor științifice internaționale și naționale. Articole științifice în reviste științifice naționale și din afara țării: „La democratie et la legalité dans les conditions de renforcement de l'état de droit”; „Responsabilitatea reciprocă a personalității și a statului în politica juridică a Republicii Moldova”; „Responsabilitatea politică în domeniul drepturilor și libertăților personalității”; „Conceptul modern al relațiilor dintre personalitate și stat în contextul normelor de drept”; „Elementele principale

ale conceptului contemporan în relațiile reciproce dintre personalitate și stat”; „Некоторые условия сохранения территориальной целостности единой Молдовы и правовая защита межнациональных отношений”.

Comunicări în cadrul conferințelor științifice internaționale și naționale: „Drepturile omului și democrația”; „Metodologia cercetării științifice a politicii drepturilor omului”, „Evoluția doctrinei drepturilor omului la nivel național”, „Le coraport entre la législation de la République de Moldova et le droit international”, „Территориальная целостность единой Молдовы и правовая защита межнациональных отношений”, „Формирование гражданской активности будущих юристов в условиях становления гражданского общества и правового государства в Республике Молдова”, „Les particularités de l’institution de l’Agent du Gouvernement devant la Cour Européenne des Droits de l’Homme ”, „К вопросу о предмете публичного регулирования в области экономического развития в Республике Молдова”.

Volumul și structura tezei. Teza este formată din adnotare în limbile română, rusă și engleză, introducere, 3 capitole structurate în 12 subcapitole, concluziile generale și recomandările, bibliografia cu 279 de referințe și 156 pagini de text de bază, 2 anexe.

Cuvinte-cheie: drepturi, libertăți, drepturile omului, stat, politică, politică juridică, politica juridică în domeniul drepturilor omului, avocatul poporului, agent guvernamental, organizație nonguvernamentală.

CONȚINUTUL TEZEI

În *Introducere* sunt evidențiate argumentele privind actualitatea și importanța problemei abordate, scopul și obiectivele lucrării, noutatea științifică a rezultatelor obținute, importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, aprobarea rezultatelor și sumarul compartimentelor tezei.

Primul capitol al lucrării, intitulat, **Analiza situației în materia politicii juridice a statului în domeniul drepturilor omului în doctrină și acte**

normative”, este expus parcursul evolutiv al drepturilor omului sub aspect filosofic, adică sunt reliefate numeroase abordări științifice ai celor mai titrați cercetători pe plan internațional și autohtoni cu referire la drepturile omului. Totodată, este prezentată afirmarea drepturilor omului în plan juridic național și internațional ca elemente ale politicii juridice. În principal, se atrage atenția asupra celor mai importante acte juridice pe plan național și internațional, adoptate de-a lungul timpului, care au recunoscut și garantat drepturile și libertăților omului.

Subcapitolul 1.1., „Interesul doctrinar față de drepturile omului în politica juridică a statului de asigurare și promovare a acestora”, se analizează problematica drepturilor omului : pe planul filozofiei politico-juridice, pe plan juridic, pe planul cooperării dintre state.

Printre cele mai importante acte cu privire la drepturile și libertățile omului sunt : Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948) [11]; Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (1966) [15], Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale (1966) [14], Convenția Europeană pentru Drepturile Omului (1950) [9].

În general, majoritatea actelor internaționale dispun crearea unor mecanisme de control cu privire la drepturile omului. Acest moment se înscrie perfect în logica contemporană a cooperării internaționale, care se caracterizează prin căutarea modalităților de îmbunătățire a eficienței standardelor acumulate în domeniul drepturilor omului. Astfel, una dintre principalele direcții în acest sens a fost crearea mecanismelor de control ale tratatelor pentru a asigura o monitorizare a executării de către state a obligațiilor în cadrul tratatelor și convențiilor privind drepturile omului.

Putem susține că problema drepturilor omului a preocupat gândirea umană chiar de la începuturile civilizației. Mai mult, în timp, aceasta a cunoscut diferite abordări și interpretări care au constituit premise inedite pentru afirmarea contemporană a drepturilor omului ca fiind cea mai importantă valoare pentru comunitatea umană, atât la nivel național, cât și internațional.

Acest lucru se datorează în mare parte atât reflecțiilor teoretice asupra subiectului, cât și activităților practice în domeniu, mai ales în plan juridic. În viziunea noastră, desigur, prioritatea în acest sens îi revine teoriei, fără de care practic este imposibilă atât înțelegerea esenței drepturilor omului, cât și identificarea mecanismelor de asigurare și protecție a acestora. Iată de ce, merită o apreciere deosebită volumul imens de lucrări și studii axate pe această valoare inedită a umanității.

Dintre autorii români îi remarcăm pe : Cloșca I., Suceava I., Diaconu N., Purdă N., Duculescu V., Luncan V. și alții.

În mediul academic autohton s-au impus cu lucrări inedite în context asemenea savanți precum : Aramă E., Avornic Gh., Guceac I., Cârnaț T., Costachi Gh., Potînga A., Baltag D., etc.

În subcapitolul 1.2. autorul vorbește despre situația actuală în domeniul drepturilor omului în Republica Moldova. Mai întâi se analizează dreptul național din punct de vedere istoric, aici amintind momente semnificative incluse în diferite acte ca : Pravila de la Tîrgoviște (1542), Pravila de la Putna (1581), Constituția Cărvunarilor (1822) etc. [10]

După Pactul Ribentrop-Molotov din 23 august 1939, Basarabia, Bucovina de Nord și Ținutul Herța au fost ocupate de forțele armate ale URSS. Aceste teritorii au fost subordonate noii concepții cu privire la organizarea statală, bazată pe dominația unui singur partid. Următorul pas în evoluția constituționalismului moldovenesc se referă la adoptarea Constituției RSSM din 1941. Trăsăturile de bază și principiile acestei constituții se caracterizează prin continuitatea prevederilor Constituției URSS din 1936, Constituției RSSU din 1937, cât și ale Constituției RASSM din 1925 și 1938.

După cel de-al Doilea Război Mondial și până la începutul anilor 90, în țara noastră au existat puține practici politice și democratice în domeniile vieții sociale, lipsind totodată și reglementările juridice în domeniul drepturilor omului. Din acest motiv, chiar de la proclamarea independenței, Republica Moldova a considerat

necesară implementarea unor principii pentru transformarea societății în una democratică, organizată pe pluripartidism. Aderarea la un șir de tratate internaționale în domeniul drepturilor omului, a pus fundamentul unui nou sistem juridic și social-politic.

Un prim pas al Republicii Moldova după guvernarea dictatorială, a fost adoptarea Constituției Republicii Moldova la 29 iulie 1994 [8], formată din 151 articole grupate în 7 titluri, unele având capitole și secțiuni. În preambulul se menționează aspirațiile seculare ale poporului de a trăi într-o țară suverană, spre constituirea unui stat de drept, considerând pacea civică, democrația, demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane etc. ca valori supreme.

Totodată, în acest subcapitol analizăm funcționalitatea Curții Constituționale a Republicii Moldova, a Curții Supreme de Justiție, instanțelor judecătorești, Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului (PNADO) [16], Evaluarea Periodică Universală (EPU) [12], Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD), Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană [1].

În ultimul subcapitol al Capitolului I sunt prezentate concluziile.

Capitolul 2 al tezei **„Politica juridică în domeniul drepturilor omului – valoare și concept”**, este structurat în 5 subcapitole cu rolul de a examina conceptul de politică juridică în domeniul drepturilor omului și valoarea acesteia în Stat. Primul subcapitol analizează conceptul de drepturi fundamentale. Aici se cuprinde analiza filosofică a conceptului de „personalitate”, „individ”, „persoană”, „om”, „cetățean”, „drepturi”, „libertăți”.

Referitor la conceptul de „drepturi”, potrivit cercetătorilor, acesta este un concept ce furnizează tranziția logică între principiile care ghidează activitățile individului și cele care ghidează relațiile acestuia cu alții, este conceptul care protejează morala individuală într-un context social, este legătura între codul moral al individului și codul legal al societății, între etică și politică.

„Libertatea” în calitatea sa de categorie filosofică ce cuprinde un set de

valori care reflectă realizările umanității, dezvoltate prin revoluții și reforme. În concepția filosofică, libertatea este capacitatea de a face ceea ce vrei, or altfel spus, libertatea voinței. Potrivit filosofilor, omul se naște cu anumite libertăți, or omul prin natura sa este înzestrat cu drepturi naturale. Din punct de vedere juridic, libertatea este înțeleasă ca o posibilitate de definire a comportamentului uman, fixată în Constituție sau în alt act legislativ (de exemplu, libertatea de exprimare, libertatea religiei etc.). Categoria „libertate” este una apropiată conceptului de „drept” în sens subiectiv, dar libertatea juridică nu are un mecanism clar de implementare.

Indiferent de diferitele puncte de vedere, studiul drepturilor și libertăților omului implică concomitent și dezvoltarea omenirii în ansamblu. Această realizare este superioară invențiilor și descoperirilor oamenilor de știință din diferite epoci istorice.

Cel de-al doilea subcapitol analizează modelul contemporan al relațiilor persoanei cu puterea în statul de drept. Principalele idei care au stat la baza conceptului statului de drept au fost expuse încă de gânditorii antici. Printre acestea mai pot fi menționate: „existența puterii legii ca o corelație dintre forță și drept” (Aristotel); „corelația dintre dreptul natural și dreptul determinat de voința membrilor societății” (Democrit, sofistii); „egalitatea oamenilor conform dreptului natural” (sofiștii, juriștii romani) [13]. În încercarea de a contura modelul de relații dintre stat și persoană propriu unui stat de drept, către care tinde și Republica Moldova, precizăm că „vechiul concept al relațiilor dintre stat și persoană astăzi nu este oportun și nici valabil. Viciul său principal a constat, în primul rând, în faptul, că îi da prioritate statului și nu personalității; personalitatea, contrar declarațiilor grandilocvente, apărea nu ca scop, ci ca un mijloc. Chiar și noțiunea de personalitate, mult timp, nu a fost în topul lexiconului științific și socio-politic”. Prin urmare, punerea în aplicare a acestui concept nu a lăsat loc nici pentru drepturi și libertăți, nici propriu-zis pentru personalitate.

În contextul dat, trebuie să precizăm că în noile condiții democratice, tot mai

mult în literatura de specialitate se vehiculează cu ideea că raporturile persoanei cu puterea sunt guvernate de o serie de principii de factură constituțională, precum: generalitatea și inviolabilitatea drepturilor și libertăților omului; acțiunea directă a drepturilor și a libertăților omului și cetățeanului; obligația statului de a recunoaște, a respecta și proteja drepturile și libertățile omului și cetățeanului; garanțiile statale ale egalității în drepturi și libertăți ale omului; dreptatea; unitatea drepturilor și obligațiilor; responsabilitatea reciprocă a puterii și a persoanei.

În al 3-lea subcapitol vorbim despre conceptul, esența, conținutul și principiile politicii juridice în domeniul drepturilor omului. În cazul în care „politica” este definită ca un termen generic, iar „politica de drept” ca unul specific, inevitabil este necesară analiza și luarea în considerare a caracteristicilor politicii ca o instituție complexă și multidimensională. În același timp, este nevoie de stabilit clar limitele politicului în spațiul dreptului. Vorbind despre „politica juridică”, considerăm necesar să o delimităm clar de așa noțiuni precum „concepția juridică”, „doctrina juridică”, „ideologia juridică” și „cultura juridică”. „Concepția juridică” presupune un anumit mod de a înțelege legea și statul, conținutul lor, bazele și relațiile pe care le reglementează. Conceptul juridic permite să pătrundem mai adânc în esența fenomenelor juridice, natura creării și particularitățile aplicării dreptului.

„Doctrina juridică” cuprinde în sine un set de propuneri teoretice, pe marginea înțelegerii statului și dreptului, eficiența și adevărul cărora sunt verificate pe cale empirică. Doctrina juridică, în înțelegerea noastră, reprezintă pozițiile teoretice în domeniul dreptului, statului, legii, alese pentru implementarea acestora în practică, luându-se în considerare diferiți factori sociali, politici, economici, culturali și ideologici.

„Cultura juridică” și „politica juridică” sînt concepte foarte apropiate. În cazul în care „cultura juridică” include valori, tradiții, principii, atitudini, precum și calitate, stilul activității juridice, este inevitabil intersectarea acestor două fenomene teoretice și practice majore. „Cultura juridică” este mai curînd o

evaluare, un criteriu al activității juridice, pentru determinarea căreia sunt folosite normele acumulate în mod civilizată și valorile istoriei și a vieții juridice moderne.

„Ideologia juridică”, la rândul său, reflectă principalele realizări în domeniul dreptului și fixarea formei juridice a viitorului drept dorit. Este un model de valoare fixă a vieții juridice și a principalelor sale tendințe de dezvoltare. În cele din urmă, ideologia juridică și valorile umaniste juridice concentrate, contribuie la dezvoltarea instituțiilor democrației civilizate. Nu în ultimul rând, ideologia juridică cuprinde un set de criterii, de realizări în domeniul protecției drepturilor și libertăților omului, garanția lor în baza respectării legii. Politica juridică are o *structură* și un *conținut* corespunzător. *Structura* cuprinde asemenea elemente precum: subiect, obiect, anumite tipuri de activitate, obiective și mijloace de realizare a acestora și un rezultat final. În literatura de specialitate, este relevat conținutul politicii juridice fiind remarcat faptul că această formă de activitate practică a anumitor subiecți, este asociată cu dreptul, fiind o activitate strategică semnificativă etc., iar subiectul principal al politicii juridice este statul, prin intermediul autorităților sale centrale și locale. La categoria *subiecților* politicii juridice sunt atribuite diferite tipuri de asociații și organizații ale cetățenilor, precum și alte entități normative.

Politica juridică include următoarele caracteristici: în primul rând, se bazează pe lege și este legată de lege; în al doilea rând, se realizează prin metode legale; în al treilea rând, se cuprinde în sfera activităților juridice ale persoanei; în al patrulea rând, se bazează pe posibilitatea constrângerii; în al cincilea rând, este publică, oficială; în al șaselea rând, este diferită de alte tipuri de politică de reglementare și organizare.

În cel de-al patrulea subcapitol vorbim despre responsabilitatea reciprocă a persoanei și a statului, ca principiu al politicii juridice în domeniul drepturilor omului. Responsabilitatea reciprocă a statului și a persoanei este un principiu important al statului de drept.

Supunându-se legii, autoritățile publice nu se pot abate de la reglementările

ei și sunt responsabile pentru încălcarea sau nerespectarea acestor obligații. Obligativitatea legii pentru autoritățile publice este asigurată printr-un sistem de garanții care exclud samavolnicia administrativă. Acestea includ: responsabilitatea guvernului față de organele reprezentative; răspunderea disciplinară, civilă și penală a funcționarilor publici de orice nivel pentru violarea drepturilor și libertăților persoanelor concrete, pentru abuz de putere, depășirea atribuțiilor de serviciu etc. Drept forme de control public asupra executării obligațiilor funcționale de către autoritățile statului ar putea fi: referendumurile, sondajele, rapoartele deputaților în fața alegătorilor etc.

Pe același temei juridic este construită și responsabilitatea persoanei față de stat. Utilizarea coerciției statului ar trebui să poarte caracter legal, să nu încalce măsura libertății individuale, să corespundă gravității abaterii sau infracțiunii. Astfel, raportul dintre stat și persoană trebuie să se bazeze pe responsabilitate reciprocă.

Esența statului de drept constă în distrugerea monopolului asupra puterii cu schimbarea simultană a raportului libertății statului și a societății în favoarea celei din urmă și a personalității în mod separat. Adevăratul stat de drept creează condiții pentru ca cetățenii să fie participanți activi ai procesului politic, să consolideze proprietățile pozitive ale statalității și să le reducă pe cele negative.

În ultimul subcapitol al Capitolului 2 sunt prezentate concluziile.

Capitolul 3 al tezei, intitulat „Mecanisme și pârghii de implementare a unui sistem național de promovare și respectare a drepturilor omului”, examinează modalitățile de realizare a politicii juridice în domeniul drepturilor omului, subiecții care sunt implicați în realizarea acesteia și tendințele de ameliorare a situației în domeniul drepturilor omului.

Primul subcapitol „Formele de realizare a politicii juridice în domeniul drepturilor omului”, precizează că forma de realizare a politicii juridice în domeniul drepturilor omului presupune punerea sa în aplicare în baza principiului general al umanității și în conformitate cu direcțiile politicii juridice, obiectivele și

mijloacele sale. Forma arată direcția și dă o certitudine politicii juridice în domeniul protecției drepturilor omului.

În viziunea noastră, în prezent, pot fi distinse următoarele forme de realizare a politicii juridice în domeniul drepturilor omului: 1) recunoașterea drepturilor omului; 2) legiferarea; 3) aplicarea legii; 4) activitatea de supraveghere și control; 5) asigurarea funcționării statului de drept și a organelor sale; 6) formarea juriștilor licențiați; 7) instruirea juridică; 8) dezvoltarea doctrinei. Dintre acestea, principalele sunt: recunoașterea drepturilor omului, activitatea legislativă, punerea în aplicare a legii și activitatea de supraveghere și control.

Subliniem că nivelul scăzut de protecție a drepturilor și libertăților omului este cauzat, în prezent, de faptul că, în primul rând, nu toți cetățenii sunt familiarizați cu numeroasele acte legislative și normative în vigoare; în al doilea rând, chiar având astfel de cunoștințe, nu toți pot realiza procedura legală necesară pentru protecția dreptului său încălcat sau aflat în pericol de a fi încălcat; în al treilea rând, realizarea protecției propriilor drepturi nu conduce întotdeauna la adoptarea unei decizii corespunzătoare legii. Deci, se poate constata nu numai complexitatea, dar și dificultatea protecției reale a drepturilor și libertăților omului.

Formele de realizare a politicii juridice în domeniul drepturilor omului, deși diferite, au menirea comună de a contribui la soluționarea problemelor legate de protecția drepturilor omului. Aceste forme necesită a fi îmbunătățite, dezvoltate și aplicate pe larg în activitatea practică a statului.

Cel de-al doilea subcapitol „Subiecții implicați în realizarea politicii juridice în domeniul drepturilor omului”, scoate în evidență care sunt persoanele responsabile de desfășurare a politicii juridice în acest domeniu. Pentru a înțelege mai bine natura și rolul subiecților politicii juridice, este necesară abordarea unor caracteristici ale misiunii lor de elaborare și realizare a politicii în cauză. În general, activitatea lor este îndreptată spre definirea unor scopuri strategice, identificarea unor forme noi (mai sofisticate) ale relațiilor sociale, care ar putea implica totodată și anumite schimbări la nivelul legislației în vigoare. În acest

context, este important ca activitatea subiecților să se desfășoare exclusiv în baza legii, în special, în contextul participării acestora la viața publică.

Subiecții politicii juridice în domeniul drepturilor omului sunt principalii participanți ai raporturilor juridice, pătrunzând în diferite sfere ale vieții statului, iar unii dintre ei chiar și în relațiile juridice internaționale.

Aici menționăm rolul pe care îl aduce Parlamentul. În calitate de reprezentant al poporului, Parlamentul trebuie să exprime prin legi aspirațiile oamenilor la protecția drepturilor lor fundamentale. O parte considerabilă din munca legislativă a tuturor parlamentarilor ține de asigurarea juridică, prin conținutul legilor, a respectării drepturilor fundamentale ale omului consacrate în Constituție, de către toți subiecții de drept. Datoria Parlamentului de a asigura conformarea legislației interne cu Constituția și standardele internaționale referitoare la drepturile omului.

Totodată, să nu uităm de aportul pe care îl aduce Curtea Constituțională, Curtea Supremă de Justiție și instanțele judecătorești. Sistemul judecătoresc ocupă unul din locurile centrale în mecanismul de protecție a drepturilor și libertăților omului. În perioada de tranziție de la sistemul totalitar și economia centralizată la un stat democratic și economia de piață, a devenit absolut necesară desfășurarea unei reforme judiciare în Republica Moldova și formarea unei noi autorități judecătorești, independente de celelalte ramuri ale puterii de stat. În acest scop, la 27 iulie 1990, Parlamentul a adoptat istoricul act cu privire la puterea de stat, prin care a proclamat separarea puterilor în stat: puterea legislativă, puterea executivă și puterea judecătorească. Astfel, s-a pus începutul consolidării acestor trei ramuri ale puterii.

Strâns legat de mecanismul judiciar de apărare a drepturilor omului este controlul de constituționalitate exercitat de către Curtea Constituțională, care într-o formă inedită asigură respectarea acestora și, în esență, realizarea politicii juridice a statului în domeniul drepturilor omului. Dat fiind faptul că drepturile omului sunt consfințite și garantate prin Constituție și în subsidiar dezvoltate prin

legi, verificarea concordanței acestora cu Constituția reprezintă o acțiune firească într-un stat de drept, de natură a întări respectul pentru valorile umane.

Tot în acest subcapitol examinăm importanța unor subiecți concreți care realizează politica juridică în domeniul drepturilor omului, și anume: Avocatul Poporului (Ombudsmanul), Agentul Guvernamental, care reprezintă interesele Guvernului Republicii Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului și organizațiile neguvernamentale din domeniu.

Subcapitolul 3.3. „Tendențe și obiective în ameliorarea situației în domeniul drepturilor omului”, analizează necesitatea de dezvoltare și evoluare în acest domeniu. Numai în acest caz este posibilă crearea de condiții necesare pentru întreaga și multidimensională realizare a funcției umaniste de către stat. Schimbarea politicii statului în domeniul drepturilor omului, îmbunătățirea acesteia, este una dintre strategiile reformei sistemului politic din Republica Moldova, dezvoltarea acestuia în vederea asigurării participării active a cetățenilor la rezolvarea problemelor statului și societății.

În ultimul subcapitol al Capitolului 3 sunt prezentate concluziile.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Generalizând asupra cercetării realizate în prezenta lucrare, menționăm că prin aceasta s-a reușit soluționarea unei importante probleme științifice care constă în fundamentarea teoretică a politicii juridice în domeniul drepturilor omului, în vederea elucidării conținutului, formelor de realizare, subiecților implicați și a tendințelor de dezvoltare, fapt ce va contribui la optimizarea și eficientizarea acesteia.

Privind în ansamblu tendințele de dezvoltare a politicii juridice în domeniul drepturilor omului, subliniem că scopul primar/apropiat al acesteia constă în asigurarea protecției și promovării drepturilor cetățenilor, garantate de Constituția Republicii Moldova, afirmate, proclamate și consacrate prin instrumentele internaționale la care statul nostru este parte, iar scopul final/general rezidă în

dezvoltarea unei adevărate culturi a drepturilor omului în Republica Moldova, fără de care edificarea unui stat de drept practic este irealizabilă.

Formele, direcțiile și tendințele politicii juridice în domeniul drepturilor și libertăților omului și cetățeanului asigură condițiile necesare edificării și dezvoltării statului de drept, social, democratic în Republica Moldova.

În rezultatul studiului au fost formulate următoarele **concluzii** importante:

1. Omul în calitatea sa de valoare socială și titular de drepturi și libertăți constituie obiectul politicii juridice a statului în domeniul drepturilor omului, care astfel trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a asigura realizarea drepturilor și libertăților acestuia, protecția juridică și apărarea acestora, în caz de necesitate. Asigurarea realizării, protecției și apărării efective a drepturilor omului constituie un element important ce distinge politica juridică în domeniul drepturilor omului în cadrul politicii juridice generale a statului. [2, p.10-12]

2. Politica juridică în domeniul drepturilor omului poate fi definită ca reprezentând activitatea sistemică a statului și a reprezentanților societății civile orientată spre elaborarea unui mecanism eficient de reglementare juridică și aplicarea acestuia în vederea asigurării respectării drepturilor și libertăților omului și cetățeanului, consolidarea ordinii de drept și a legalității, realizate în sfera de acțiune a dreptului și prin mijloace de drept. Conținutul politicii juridice în domeniul drepturilor omului cuprinde totalitatea măsurilor luate de către subiecții acesteia în vederea realizării efective a politicii, exprimată în realizarea drepturilor, protecția și apărarea lor. [7]

3. Subiecții politicii juridice în domeniul drepturilor omului sunt persoanele nemijlocit implicate în procesul de realizare a acesteia. În calitate de subiecți la realizarea politicii în cauză participă: reprezentanții statului (autorități, funcționari etc.), reprezentanții societății civile și indivizii luați în parte.

4. Conținutul și formele de realizare a politicii juridice în domeniul drepturilor omului sunt determinate în cea mai mare parte de modelul relațiilor persoanei cu puterea/statul. În condițiile unui stat de drept și a unei societăți

democratice, relațiile dintre persoană și putere se bazează pe lege și respectul reciproc, ceea ce presupune existența unei politici juridice centrate pe valoarea supremă a omului și a drepturilor sale. [4]

5. Responsabilitatea reciprocă a persoanei și a statului reprezintă un principiu important al politicii juridice, deoarece accentuează limitarea puterii statului prin lege și drepturile omului și inevitabilitatea răspunderii statului pentru încălcarea drepturilor omului și prejudicierea acestuia. [3, p.14-15]

6. Formele de realizare a politicii juridice în domeniul drepturilor omului presupun modalitățile, activitățile concrete desfășurate de subiecții concreți în vederea realizării sale. Principalele forme de realizare a politicii în cauză sunt: legiferarea, aplicarea legii, supravegherea și controlul, educația și instruirea juridică; dezvoltarea doctrinei.

7. Politica juridică în domeniul drepturilor omului este realizată în principal prin activitatea Parlamentului, Curții Constituționale, a puterii judecătorești și a puterii executive. Importante competențe în domeniu au Avocatul Poporului și Agentul Guvernamental. [6, p.134-136]

8. Principalele direcții de acțiune și tendințe de dezvoltare a politicii juridice în domeniul drepturilor omului sunt: promovarea universalității drepturilor omului; promovarea drepturilor omului în toate domeniile vieții sociale; incorporarea drepturilor omului în toate evaluările de impact; evaluarea periodică a realizării politicii juridice în domeniul drepturilor omului; colaborarea statului cu partenerii externi; dezvoltarea parteneriatului cu societatea civilă. Toate aceste tendințe au menirea de a perfecția politica juridică în domeniul drepturilor omului, de a optimiza și a eficientiza mecanismul de realizare a acesteia. [5, p. 219-220]

În contextul celor studiate și argumentate în lucrare, venim cu următoarele **recomandări**:

1. Pornind de la studierea teoretică insuficientă a politicii juridice în domeniul drepturilor omului în doctrina autohtonă, considerăm absolut necesară realizarea unor ample studii în domeniu în vederea fundamentării științifice a

Concepției politicii juridice în domeniul drepturilor omului, care urmează a fi elaborată și adoptată de autoritățile competente ale statului.

2. Una dintre direcțiile principale ale politicii juridice în domeniul drepturilor omului trebuie să privească *asigurarea securității persoanei* sub diferite aspecte, dar mai ales securitatea juridică. Respectiv, această direcție necesită mai întâi cercetată științific profund, după care inclusă în conținutul noului proiect al *Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului*.

3. Dat fiind faptul că calitatea și eficiența politicii juridice în domeniul drepturilor omului depinde în mare parte de responsabilitatea statului, considerăm oportun a elabora și propune recomandări de *lege ferenda* menite să perfecționeze cadrul legislativ în vederea răspunderii funcționarilor pentru încălcările aduse drepturilor și libertăților persoanei;

4. Pentru realizarea efectivă a politicii juridice în domeniul drepturilor omului și atingerea reală a scopurilor acesteia este absolut necesar a consolida mecanismul educației și instruirii juridice în vederea extinderii acestuia în spațiu asupra întregii populații a Republicii Moldova și în timp, adică procesul să se desfășoare continuu și să cuprindă toate categoriile sociale, mai ales generația tânără, începând cu vârsta preșcolară.

5. Instituirea în cadrul Curții Constituționale a Republicii Moldova a recursului individual, care ar fi un mijloc legal cu caracter subsidiar aplicabil, după ce persoana a epuizat toate căile legale pentru apărarea drepturilor în instanțele comune. Aceasta fiind o nouă evoluție în materia de acces direct la justiția constituțională, care ar reprezenta controlul conformității legislației naționale privind drepturile omului cu tratatele internaționale ratificate și aplicate în sistemul de drept al Republicii Moldova.

BIBLIOGRAFIE

1. Agenda de Asociere dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova; www.mfa.gov.md; (Accesat la 08.05.2017).
2. Catan A. Evoluția doctrinei drepturilor omului la nivel național. În: O noua perspectivă a proceselor de integrare europeană a Moldovei și Ucrainei: aspectul juridic, Materialele conferinței internaționale științifico-practice din 25-26 martie 2016. Chișinău: Tipografia „Cetatea de Sus”, 2016, p. 10-12.
3. Catan A., Avornic Gh. Elementele principale ale conceptului contemporan în relațiile reciproce dintre personalitate și stat. În: Legea și Viața, 2017, nr.1, p. 11-15.
4. Catan A. Conceptul modern al relațiilor dintre personalitate și stat în contextul normelor de drept. În: Legea și Viața, nr. 4 (292), 2016, p. 28-35.
5. Catan A. Le coraport entre la legislation de la Republique de Moldova et le droit international. În: Importanța instituțiilor democratice în asigurarea drepturilor omului, Materialele conferinței teoretico-științifice internaționale din 27-28 decembrie 2010, mun. Bălți. Chișinău: S.n., 2011, p. 218-221.
6. Catan A. Les particularités de l’institution de l’Agent du Gouvernement devant la Cour Européenne des Droits de l’Homme. In : Asigurarea unei creșteri economice durabile într-un stat de drept, Materialele conferinței teoretico-științifice internaționale din 28-30 martie 2012, mun. Bălți, p. 133-137.
7. Catan A. Metodologia cercetării științifice a politicii drepturilor omului. În: Universul Științelor, materialele simpozionului internațional din 17 septembrie 2016, Iași, România. Ediția a VII-a. Iași
8. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 1 din 12.08.1994 (cu modificările și completările ulterioare).
9. Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 4 noiembrie 1950 (Roma), Ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului privind ratificarea Convenției pentru apărarea drepturilor

omului și a libertăților fundamentale, precum și a unor protocoale adiționale la această convenție. Nr. 1298-XIII din 24.07.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 21.08.1997, nr. 54-55/502.

10. Cârnaț T., Cârnaț M. Protecția juridică a drepturilor omului. Chișinău, 2006.

11. Declarația Universală a Drepturilor Omului. Adoptată de Adunarea Generală a ONU prin Rezoluția 217 A (III) din 10 decembrie 1948, la New York. [resurs electronic]: http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf. (accesat la 08.09.2016).

12. Evaluarea periodică universală (EPU) a situației drepturilor omului în Republica Moldova. Avocatul Poporului și Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității. Chișinău, 2016. [resurs electronic]: http://ombudsman.md/sites/default/files/document/attachments/rom_raport_upr_0.pdf. (accesat la 17.03.2017).

13. Giorgio del Vecchio. Lecții de Filozofie juridică. — București: Edit. „Europa Nova”, 1994. p.53/

14. Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale din 16.12.1966. Ratificat de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr.217-XII din 28.07.90. Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1998, volumul 1 (în vigoare din 26 aprilie 1993).

15. Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice, adoptat la 16 decembrie 1966 la New York, ratificat de Republica Moldova prin hotărârea Parlamentului nr. 217-XII din 28.07.1990 (în vigoare din 26 aprilie 1993)

16. Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pe anii 2011–2014, aprobat prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova, nr. 90 din 12.05.2011. În: Monitorul Oficial Nr. 118-121 din 22.07.2011.

ADNOTARE

Catan Anastasia. *Politici de ordin juridic în domeniul drepturilor omului aplicabile în Republica Moldova.*

Teză de doctor în drept, Specialitatea: 551.01 - Teoria generală a dreptului. Chișinău, 2018.

Structura tezei: Teza de doctor în drept cuprinde: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 279 de titluri, 156 pagini de text științific, 2 anexe. Rezultatele științifice sunt publicate în 17 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: drepturi, libertăți, drepturile omului, stat, politică, politică juridică, politica juridică în domeniul drepturilor omului, avocatul poporului, agent guvernamental, organizație nonguvernamentală.

Domeniul de studiu: teoria generală a dreptului.

Scopul lucrării rezidă în cercetarea complexă a politicii juridice în domeniul drepturilor omului în vederea elucidării esenței, valorii și locului acesteia în politica statală a Republicii Moldova și identificarea unor soluții pentru dezvoltarea și sporirea eficienței acesteia.

Obiectivele de cercetare constau în: cercetarea particularităților modelului contemporan al relațiilor persoanei cu puterea în statul de drept ca premisă importantă pentru conturarea politicii juridice a statului; analiza conceptului, esenței, conținutului și principiilor politicii de promovare a drepturilor omului; elucidarea responsabilității reciproce a persoanei și a statului ca principiu indispensabil politicii juridice în domeniul drepturilor omului; identificarea formelor de realizare a politicii juridice în domeniul drepturilor omului și a subiecților implicați în acest proces (în special, avocatul poporului, agentul guvernamental, ONG-urile); analiza principalelor tendințe de dezvoltare a politicii juridice în domeniul drepturilor omului cu identificarea unor soluții pentru optimizarea și eficientizarea acesteia.

Noutatea și originalitatea științifică. Noutatea științifică a lucrării derivă din: definirea conceptului de „politică juridică în domeniul drepturilor omului”; identificarea obiectului și conținutului politicii juridice în domeniul drepturilor omului; precizarea formelor de realizare a politicii juridice în domeniul drepturilor omului; identificarea subiecților-cheie ce contribuie la realizarea politicii juridice în domeniul drepturilor omului, inclusiv sub aspect comparativ; argumentarea principalelor tendințe de dezvoltare a politicii juridice în domeniul drepturilor omului.

Problema științifică importantă soluționată constă în fundamentarea științifică a conceptului politicii juridice în domeniul drepturilor omului, în vederea elucidării conținutului, formelor de realizare, a subiecților implicați și a tendințelor de dezvoltare, fapt ce va contribui la optimizarea și eficientizarea practică a acesteia.

Semnificația teoretică. Rezultatele investigației realizate sunt benefice dezvoltării continue a teoriei drepturilor omului, politicii juridice și a politicii juridice în domeniul drepturilor omului. Teza reprezintă o sursă monografică pentru cercetătorii din domeniile dreptului public, preocupați de problema elaborării și realizării politicii juridice în domeniul drepturilor omului în condițiile unui stat de drept contemporan.

Valoarea aplicativă a lucrării. Rezultatele obținute pot servi drept repere orientative în cercetarea ulterioară a problemei abordate; pot fi folosite în procesul didactic ca suport teoretic în cadrul cursurilor de specialitate. Ele vor contribui la amplificarea și la aprofundarea cunoștințelor teoretice privind fenomenul politicii juridice a statului în domeniul drepturilor omului în societatea democratică.

Implementarea rezultatelor științifice se recomandă în activitatea Avocatului Poporului, Agentului Guvernamental, Parlamentului, organizațiilor non-guvernamentale, precum și a tuturor celor implicați în procesul de realizare a politicii juridice în domeniul drepturilor omului a Republicii Moldova.

АННОТАЦИЯ

Катан Анастасия. *Правовая политика в области прав человека, применяемая в Республике Молдова,*

Диссертация на соискание научной степени доктора права по специальности: 551.01 – Общая теория права. Кишинев, 2018.

Структура: введение, три главы, выводы и рекомендации, библиографический список из 279 названий, 156 страниц научного текста, 2 приложения. Научные результаты опубликованы в 17 научных работах.

Ключевые слова: права, свободы, права человека, государство, политика, правовая политика, правовая политика в области прав человека, уполномоченный по правам человека, правительственный представитель, неправительственная организация.

Область исследования: общая теория права.

Цель работы заключается в комплексном исследовании правовой политики в области прав человека, для выяснения сущности, значения и ее места в государственной политике Республики Молдова, а также выявления путей для развития и повышения ее эффективности.

Задачи исследования заключаются в: исследовании особенностей современной модели отношений личности с властью в правовом государстве как важной предпосылки очерчивания правовой политики государства; анализе концепции, сущности, содержания и принципов политики продвижения прав человека; прояснение взаимной ответственности личности и государства как неотъемлемого принципа правовой политики в области прав человека; выявление форм осуществления правовой политики в области прав человека и субъектов, участвующих в этом процессе (в частности, народного адвоката, правительственного агента, НПО); анализ основных тенденций развития правовой политики в области прав человека с идентификацией мер для ее оптимизации и совершенствования.

Научная новизна и оригинальность работы подчеркиваются тем, что автор определяет: понятие „правовой политики в области прав человека“; предмет и содержание правовой политики в области прав человека; формы осуществления правовой политики в области прав человека; ключевые субъекты, которые осуществляют правовую политику в области прав человека, в том числе в сравнительном аспекте; основные направления развития правовой политики в области прав человека.

Решенная научная проблема заключается в научном обосновании концепции правовой политики в области прав человека, посредством определения ее содержания, форм осуществления, субъектов, и тенденции развития в Республике Молдова, для способствования ее усовершенствования.

Теоретическое значение. Результаты исследования могут быть полезны дальнейшему развитию теории прав человека, правовой политики и правовой политики в области прав человека. Диссертация является монографическим источником для исследователей в области публичного права, заинтересованных вопросами изучения и осуществления правовой политики в области прав человека в условиях современного правового государства.

Прикладное значение. Результаты могут быть использованы для дальнейшего исследования проблемы и в научно-образовательном процессе. Они могут способствовать расширению и углублению теоретических знаний о правовой политике в области прав человека в демократическом государстве.

Внедрение научных результатов рекомендуется в деятельности Уполномоченного по правам человека, Правительственного представителя, Парламента, неправительственных организаций и всех тех, кто вовлечены в процесс осуществления правовой политики в области прав человека Республики Молдова.

ANNOTATION

Catan Anastasia. *Legal human rights policies applicable in the Republic of Moldova.*
PhD thesis, specialty 551.01- General theory of law. Chisinau, 2018

Structure. The thesis includes: an introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography of 279 titles, 156 pages of scientific text, 2 annexes. The scientific results are published in 17 scientific works.

Key-words: rights, freedoms, human rights, state, policy, legal policy, legal policy on human rights ombudsmen, government agent, non-governmental organization (NGO).

Field of study: general theory of law.

Goal of the thesis consists in researching legal policy on human rights in order to elucidate the essence, value and its place in the state policy of the Republic of Moldova and to find solutions to develop and enhance its effectiveness.

The research objectives consist of: researching the particularities of the contemporary model of the relations of the person with the power in the rule of law as an important premise for shaping the legal policy of the state; analysis of the concept, essence, content and principles of human rights promotion policy; the elucidation of the mutual responsibility of the person and the state as an indispensable principle of the legal human rights policy; identifying forms of implementation of human rights policy and of the subjects involved in this process (in particular, the ombudsman, the government agent, NGO's); the analysis of the main trends in the development of legal human rights policy with the identification of solutions for its optimization and efficiency.

Scientific novelty and originality derives from: defining the concept of „legal policy on human rights"; identify the object and content of legal policy on human rights; identification of forms of realisation of legal policy on human rights; identification of key subjects that contribute to the implementation of legal policy on human rights, including in comparative aspect; argumentation the main trends of development of legal policy on human rights in Republic of Moldova.

Important scientific problem solved is to consist in scientific substantiation of concept of legal policy in the field of human rights, by definition of its content, form of realisation, subjects and trends of development in the Republic of Moldova, in order to contribute to its improvement.

Theoretical and practical importance. The results of investigation are beneficial for the ongoing development of the theory of human rights, legal policy and legal policy on human rights. The dissertation is a monographic resource for researchers in the field of public law, interested with questions the study and implementation of legal policy in the field of human rights in the modern rule of law.

The practical value the work. The results can serve as benchmarks to guide further research the issue being addressed. They can be used in the teaching process as theoretical support for specialized courses. They will contribute to the widening and deepening of theoretical knowledge on the phenomenon of legal policy in the field of human rights in a democratic society.

Implementation of scientific results is recommended in the work of the Ombudsman, Government Agent, Parliament, non-governmental organizations and all those involved in the implementation of legal policy on human rights in Moldova.

CATAN ANASTASIA

**POLITICI DE ORDIN JURIDIC ÎN DOMENIUL
DREPTURILOR OMULUI APLICABILE ÎN REPUBLICA
MOLDOVA**

**SPECIALITATEA:
551.01 – TEORIA GENERALĂ A DREPTULUI**

**AUTOREERATUL
Tezei de doctor în drept**

Aprobat spre tipar 25.05.2018

Hârtie ofset. Tipar ofset

Coli de tipar: 1,75

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Tirajul: 50 ex.

Comanda nr.39

Tipografia Universității Slavone,
str. Florilor 28/1, mun. Chișinău, MD-2068
tel. 43-03-81

